

Nestor om aldring

I norsk offentlighet fins fagmiljøer som har potensial til å gjøre eldredebatten til langt mer enn et spørsmål om under-skudd på sykehjemsplasser og pleiepersonell. Disse miljøene fortjener at flere låner dem øre. En kjærkommen anledning byr seg med gerontolog Svein Olav Daatlands bok, *Aldring som provokasjon*. Boka kan langt på vei betraktes som en populærvitenskapelig oppsummering av virket til en mann som de siste 30 årene har stått svært nær sentrum av det norske aldersforskningsmiljøet. I 1983, lenge før begrepene «eldreopprør» og «eldrebølge» ble en del av norsk hverdagsspråk, sådde Daatland og den øvrige kretsen ved Norsk gerontologisk institutt spiren til det høyst leseverdige tidsskriftet som i dag går under navnet Aldring og livsløp. I forbindelse med publikasjonens 25-årsjubileum er en samling av Daatland beste artikler, enkelte skrevet sammen med fagfeller, utgitt i bokform.

Med beina solid plantet ikke minst i sin egen omfattende vitenskapelige produksjon presterer Daatland en grunnbok i å forstå begrepene «alder» og «aldring» enten innfallsvinkelen er kulturell, historisk, psykologisk eller mer personlig. Daatland problematiserer velferdsstatens klientifisering av eldre; fenomenet som blant annet går ut på at vi i våre anstrengelser for å gi eldre en bedre hverdag og et mer verdig liv langt på vei har tømt alderdommen for funksjoner og gjort eldre til tilskuere med minimal samfunnsinnflytelse. Nok en gang lærer vi altså at alle gode handlinger bærer sin egen motsetning i seg.

Fenomenet utgjør en strukturell form for «alderisme», som betegner fordommer og diskriminerende holdninger overfor eldre mennesker på grunnlag av deres alder. Noen vil kunne hevde at oppgjøret med alderismen er en vel så viktig «eldredebatt» som den som handler om hvordan vi skal kunne bære byrden av fremtidens omsorgsforpliktelser. Den reduksjonistiske omsorgsdebatten kan i seg selv virke diskriminerende fordi den innsnevrer aldringen til et reinspikka forfallsprosjekt. Daatlands bok utfordrer oss til å tenke nytt blant annet om pensjonsalder og om eldres rolle i

arbeidslivet og i samfunnet forøvrig. Men fienden er mektig og har slått rot inni oss: Kan det at vi føler oss yngre enn vi er egentlig, være et selvforsvar mot de fordommene vi selv bærer med oss fordi vi er redde for å dø og dermed redde for å bli gamle? Disse problemstillingene bærer med seg det som kanskje er bokas største sprengkraft. Men det er lite sannsynlig at temaet noensinne får plass i en partilederutspørring.

Bokas store styrke er det brede analytiske perspektivet: Få i Norge har fulgt aldringens kår tettere enn forfatteren. Han tar norsk eldredébatt ut av sykehjemskøene, men er langt unna å henfalle til den romantisering av alderdom som man aner tilløp til blant de mest enøyde seniorforkjemperne. Daatland, som i dag er forsker ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (Nova), formidler med liv og lyst og gir flere eksempler på at det ikke trenger å være noen motsetning mellom det å være nyansert og å være populær, slik han flagger i forordet at han ønsker å være. Likefullt finnes tilløp til at han roter seg bort i tung fagsjargong. Jeg savner også en tettere redigering av mindre artikler slik at boka kunne ha fremstått med enda større grad av tematisk sammenheng enn den allerede gjør.

Men dette er for bagateller å regne. Daatland har prestert en grundig og god bok som samtlige på det nye stortinget burde få som velkomstpresang.

Anmeldt av Per Halvorsen